

oplag. Her er det Jacob Paludan i et boghandler-fremstød. Hans romaner blev i oplag kun overgået af Morten Korch.

Jacob Paludan - spillede han andenviolin i sit eget forfatterskab? Spørgsmålet blev rejst, da makkerskabet med thistedboen Eric Eberlin blev "afsløret" i 1980'erne. De sidste rester af Paludan-Eberlin-venskabet brast få måneder før Eberlins selvmord i 1943, da han sveg den tavshedspligt, samarbejdet var foregået under. Sporet blev sløret, Eberlin glemt og udskiftet med myten om den "biografiløse" Paludan, der gik lange ture med sin hund og spillede violin, når han kom hjem. (Tegning af Ib Andersen).

han forsynede sin stofhungrende ven med, men efter den foreliggende dokumentation mere systematiseret stof, som f. eks. gjorde det muligt for Jacob Paludan at skrive *Torden i Syd* - første del af *Jørgen Stein* - på få måneder. Og dermed bryde ud til en endnu større litterær offentlighed. *Jørgen Stein* og dens forfatter har overlevet størstedelen af samtidens litteratur. Det er en roman om en ung mand og hans tid. Perioden fra sommeren 1914 til foråret 1933. Med alle udsving og opbrud - kulturelle, sociale og moralske.

Jacob Paludan brugte Eberlin - hans breve, hans oplevelser, hans private liv. Han blev modellen for flere paludanske romanfigurer til og med *Jørgen Stein*. Romanen *Markerne Modnes* (1927) er mest direkte inspireret af forbindelsen mellem de to venner. Jens Kistrup går så vidt som til at hævde, at Paludan udnyttede ham ved at overtage hans liv og hans erfaringer - det han ikke selv turde leve, dem han ikke selv turde gøre. Det er ikke usædvanligt, at en digter låner fra virkeligheden og de mennesker, der færdes dér. Mere eller mindre genkendeligt i den litterære omsmelting. Det usædvanlige er, at det er så veldokumenteret i et af de betydelige forfatterskaber i dansk litteratur. Og at thistedboen Eric Eberlin har haft så stor indflydelse.

Men det havde sine omkostninger - ud over de økonomiske. Eric Eberlin viser sig mere og mere som et menneske med et Janus-ansigt. Hvornår var det en ven, Paludan så? Hvornår var det snylterens ansigt? Et skuespil med begges navne angivet som forfattere bliver det til - i øvrigt aldrig opført. Var det mere, Eberlin ville? Var det måske forfatteren Paludan, der var - snylteren? Men hvordan har Jacob Paludan kunnet forlige sig med tanken om, at han ligefrem var nødt til at tigge Eberlin om stof? "Udover at det har været dyrt, irriterende og frustrerende, til tider også besværligt, har han næppe haft skrupler", mener Henrik Oldenburg. Det var Paludan, der trods alt kunne skrive. For Paludan var kunsten at skabe den sproglige ramme, hvori noget hidtil formløst kunne rummes: "Det er nok faldet Paludan ind, at det kunne anskues som en plet på hans digteriske ære, deraf diskretionen, men han har næppe set sin ære truet og slet ikke sin kunstneriske suverænitet, så længe Eric Eberlin ville holde sig til at være meddeler. Og ville holde tæt".

Jacob Paludan holdt i hvert fald tæt. Efter Eberlins selvvalgte død i 1943 lagde han afstand til thistedboen, der havde vist sig

for besværlig at omgås, forfatteren havde lagt romanskriveriet bag sig, han havde ikke længere brug for "stofleverancer". I stedet for at skildre tiden blev han kritisk tilskuer, han hylder landlivet, naturen og stilheden i modsætning til teknikkens "fagre nye verden". Og han beskæftiger sig med spekulationerne over tidsbegrebet, en fjerde dimension, ånder og parapsykologi, sjælens realitet og tilværelsens mystiske sammenhæng. Milevidt fra den verden, Eric Eberlin færdedes i. Han blev en af sin generations fremmeste kritikere. Jacob Paludan karakteriseres i *Danske Digtere i det 20. Århundrede* (2002) som "en af de betydeligste essayister". Dansk litteraturs største stilist - hedder det andre steder. Særlig stærkt står de mange natur- og landskabsskildringer. *Minder svøbt i Vejr* (1947) var titlen på Thorkild Hansens debutbog - om natursynet hos Paludan.

Forbindelsen mellem Eric Eberlin og Jacob Paludan ebbede ud fra det tidspunkt, da Paludan havde sejret som kunstner. Han var også blevet gift og ønskede at tæppe fortiden til. Når han senere kom ind på omstændighederne ved tilblivelsen af sine romaner, gjorde han alt for at sløre Eberlins identitet. Det skete så sent som i erindringerne fra 1970'erne, hvor Eberlin optræder glimtvis - under navnet Cæsar.

Henrik Oldenburg ser de to skæbneforbundne på denne måde: "Jacob Paludan (..) lille og skrøbelig, lidt nærsynet, genert og gammelklog, begavet, talentfuld og som regel velbeslået. En bogorm med satiriske anlæg, men udpræget indadvendt og mut. Som kontrast Eric Eberlin garderhøj, charmerende. Viril, udstrålende, begavet, men luddoven, tidligt dekadent, upålidelig og som regel i bundløs gæld". Det var en forbindelse "mellem dynamit og detonator", der ikke kunne ende godt.